

המכון לארכאולוגיה ע"ש סוניה ומרקו נדלר
החוג לארכאולוגיה ותרבויות המזרח הקדום ע"ש יעקב מ' אלקוב
בית הספר למדעי היהדות וארכאולוגיה ע"ש חיים רוזנברג
הפקולטה למדעי הרוח ע"ש לסטר וסאלי אנטון

אוניברסיטת תל אביב

תוכנית הלימודים לשחזור ולשימור כלי חרס

ימי שלישי בשעות 10:00 – 14:00 | 44 שעות אקדמיות

סילבוס

6.6.23 | מבוא לארכאולוגיה: הממצא הארכאולוגי, סטרטיגרפיה, טיפולוגיה, דוח החפירה
פרופ' יובל גדות (4 שעות)

ארכאולוגיה היא מדע העוסק בשחזור תולדות האנושות דרך התרבות החומרית: כל החפצים שהאדם משתמש בהם (מחפצים קטנים, דרך מבנים ועד לשדה המעובד). בעשרת אלפים השנים האחרונות טין היה החומר הזמין ביותר לייצור חפצים ולכן כלים עשויים חרס הפכו לממצא המשקף את מעשיהם של בני האדם כמו גם את תפיסתם הרוחנית וקשרים בין תרבויות. במפגש יוצגו מטרות הארכאולוגיה, השאלות שנשאלות ושיטות העבודה בשדה ובמעבדה. נתמקד במקום אותו תופסים כלי החרס בעולם המחקר הארכאולוגי: בשיטות התיארוך, בניתוחים פונקציונליים ובזיהוי קשרים במרחב.

13.6.23 | סיור והרצאות במעבדות המכון לארכאולוגיה
ד"ר ליאורה פרויד (4 שעות)

במסגרת מפגש זה נערוך סיור במעבדות המכון ונכיר את התחנות השונות, התהליכים ושלבי המחקר של כלי החרס שנחשפו בחפירה. נבקר במעבדת הרפאות, מעבדת הפטרוגרפיה, הסטודיו לתיעוד גרפי והמעבדה לארכאולוגיה חישובית ותלת ממדית. במסגרת המפגש יתקיימו שתי הרצאות:

המחקר הפטרוגרפי | ד"ר פאולה ויימן ברק

שיטה מחקר אנליטית השאולה מהגאולוגיה ומשמשת לקביעת ההרכב המינרלוגיה של כלי חרס עתיקים ולזיהוי מוצא גיאוגרפי וטכנולוגיות ייצור. המידע הנאסף באמצעות הפטרוגרפיה מסייע למחקרים העוסקים בקשרים בין חברות שחיו באזורים גיאוגרפים שונים.

אנליזת שיירים אורגניים (Residue Analysis) | איילה עמיר

שיטת מחקר שנכנסה לשימוש נרחב בארכאולוגיה בשנים האחרונות ומשמשת לזיהוי תכולת כלי חרס שנחשפו בחפירה הארכאולוגית באמצעות דגימות מכלי-החרס ובדיקתם במעבדה.

20.6.23 | טכנולוגיה של כלי חרס
ד"ר ליאורה פרויד (4 שעות)

במסגרת מפגש זה נדון במהות החומר הקרמי. נעסוק בסוגיות כגון: תכונות הטיין מול תכונות החרס, חשיבות כלי החרס למחקר הארכאולוגי, סוגי חרסיות וחסמים – התנסות בעבודה עם חומר וסוגי חסמים שונים, ייצור כלים ועיטור, הכרת שיטות שונות לייצור כלי חרס בחברות מסורתיות, מחזור חיים של כלי-חרס (מקור, ייצור, שימוש, קבורה ולימוד), וזיהוי סוגי כלים ושמות חלקיהם.

27.6.23 | סיור במוזיאון מוז"א

ד"ר ליאורה פרויד (4 שעות)

ביקור בביתן הקרמיקה במוז"א (מוזיאון ארץ-ישראל, רמת אביב). בסיור נתמקד בטכנולוגיות השונות והתפתחותן לאורך ציר הזמן, כיצד ניתן להבחין בסימני גדילים, סימני מחצלת, סימני אבניים, ייצור בתבנית, שיטות עיטור שונות כדיקור, מירוק, זיגוג ועוד מגוון שימושים בחרס. הביקור יכלול פגישה עם קדר/ית, באדם ועמלו והתנסות על אבניים בהדרכה.

4.7.23 | טיפולוגיה של כלי חרס

ד"ר ליאורה פרויד (4 שעות)

היכרות עם כלים המייצגים תקופות ארכאולוגיות מתוך המגוון בחדר האוספים של המכון לארכאולוגיה, תוך התמקדות במאפיינים של כלי החרס מבחינת הטכנולוגיה, הצורה, איכות הצריפה, העיטור, כלי חרס מקומיים לעומת כלי יבוא.

11.7.23 | שיעור מעשי: הכרת המעבדה לרפאות, חומרים וטכנולוגיות

יפית וינר, שמרית סאלם (4 שעות)

הכרת מגוון כלי העבודה המשמשים בעבודת הרפאות, חומרים ושיטות עבודה לפי סוגי המכלולים: פרישה, מיון, רישום, הדבקה, גיבוס ותיעוד.

18.7.23 | שיעור מעשי: יישום עבודת הרפאות

יפית וינר, שמרית סאלם (4 שעות)

התנסות בשיטות העבודה במעבדה: שטיפת חרסים, מיון, הדבקה וגיבוס.

25.7.23 | שיעור מעשי: יישום עבודת הרפאות

יפית וינר, שמרית סאלם (4 שעות)

עבודה על מכלול: פרישת ממצא החרס ובדיקה של המכלול כולל יישום של השיטות שנלמדו.

1.8.23 | שיעור מעשי: פרויקט רפאות קטנה

יפית וינר, שמרית סאלם (4 שעות)

עבודת רפאות על כלי: מציאת החיבורים והדבקה.

8.8.23 | שיעור מעשי: פרויקט מכלול קטן

יפית וינר, שמרית סאלם (4 שעות)

עבודה עצמית על מכלול: התמקדות בשניים או שלושה סלים לפי שיטות העבודה שנלמדו.

15.8.23 | שיעור מעשי: פרויקט אישי וסיכום

יפית וינר, שמרית סאלם (4 שעות)

עם סיום הקורס תדרש התמחות של 60 שעות במעבדת רפאות

בתום ההתמחות תוענק תעודת הכשרה ברפאות כלי חרס

מטעם המכון לארכאולוגיה באוניברסיטת תל אביב

המכון לארכאולוגיה ע"ש סוניה ומרקו נדלר
החוג לארכאולוגיה ותרבויות המזרח הקדום ע"ש יעקב מ' אלקוב
בית הספר למדעי היהדות וארכאולוגיה ע"ש חיים רוזנברג
הפקולטה למדעי הרוח ע"ש לסטר וסאלי אנטין

אוניברסיטת תל אביב